

BACALAUREAT CU MÂTA-N SAC

Dacă ar fi să comparăm organizarea examenelor de bacalaureat la noi în RM, constatăm cu regret că pe parcursul anilor de tranziție, ce continuă să ne ferească la infinit, cei care au avut de pățimit și suferit au fost copiii noștri. Schimbul mai mult decât frecvent al miniștrilor educației, vâltoarea reformelor curriculare în ciclul preuniversitar nu numai că nu au contribuit la cristalizarea unor tradiții, ci au spulberat și puțină experiență pozitivă (căci ar fi injust dacă am nega faptul că ea a existat) acumulată în perioada socialistă. Voi încerca să expun în mod mai mult sau mai puțin sistematizat unele reflecții asupra discrepanțelor tranșante ce an de an scot în evidență o sumedenie de neajunsuri, fiecare sesiune de bacalaureat transformându-se într-un calvar pentru unii copii, într-o sursă de proliferare a corupției instituționale și obligator într-un eșec al ministerului de resort.

Povara reformelor curriculare. Cele 20 mln de dolari americani investiți de Banca Mondială în promovarea reformelor pentru elaborarea noii curricula pe discipline și cicluri (primar, gimnazial, liceal) se pare că au și fost deja cheltuite, ele fiind repartizate autorilor curriculei, autorilor de manuale, dar mai cu seamă gestionarilor proiectului de la Ministertul Educației. Or, turism didactic internațional din contul finanțatorilor europeni au făcut mai puțin autorii de curricula și de manuale, ci mai ales funcționarii ministerului din veriga medie, care, în pofida schimbului de puteri, rămân tot aceiași – inamovibili, impasibili, iar unii din ei, să-mi ierte apostroful – incapabili.

Odată conținuturile curriculare elaborate, ele au fost imediat aplicate în practică. Divergențe, însă, există și acum *între conținuturile elaborate, sistemul de predare a lor și metoda de evaluare*. Cred că ar fi suficient material pentru o teză de doctorat ba chiar și mai mult, numai la aceste trei compartimente. Voi menționa doar realitatea, că limita de interpretare a conținuturilor curriculare este o variabilă ce se rotește la 360 grade în dependență de: a) *competența*

profesorului; b) baza tehnico-materială a instituțiilor; b) prestața intelectuală a fiecărui elev în parte. Sistemul de predare/învățare a disciplinelor în ciclul preuniversitar cât și metodele de evaluare a cunoștințelor achiziționate de elevi/liceeni, după părerea mea, traversează o criză acută, ieșirea din care nu poate fi garantată de nimeni, atâta timp cât educația, învățământul nu sunt o prioritate reală și nu pe hârtie în statul nostru. Una din problemele conținuturilor curriculare materializate în probele de la sesiune de bacalaureat 2004 a fost **lipsa caracterului adecvat la probele propuse la examene**. Poate că e dur să afirm acest lucru, dar, voi cita un singur exemplu și specialiștii în materie sunt în drept să mă contrazică: în testul la limba română pentru ciclul liceal real a figurat proba de analiză a unui fragment de text literar, extras dintr-o operă care nu a fost studiată de liceeni – „*Recviem pentru Maria*” de Vera Malev. Eu voi formula o întrebare pentru concepătorii testului, care, la sigur, sunt persoane competente și, probabil, doctori în științe: cum se poate purcede la analiza semiotică și stilistică a unui fragment de text literar, dacă examenatul nu cunoaște nimic despre autor, despre romanul în cauză? Evident, că această analiză va fi incompletă și va conține elemente de subiectivism. Aș putea continua șirul de exemple cu istoria românilor, în probele căreia au fost incluse prea multe subiecte ce țin de „lucoarea răsăritului”. Eu consider că anul acesta subiectele la disciplinele umaniste au fost pur și simplu politizate. Aceasta se vede de la o poștă cu ochiul neînarmat!

Verigele caduce din calitatea joasă a predării conținuturilor curriculare se repercutează în evaluare, creând un spațiu propice pentru înflorirea corupției: nu a învățat fiindcă i s-a predat prost sau fiindcă nu s-a investit suficient elevul/liceanul în propria formare, dar dorința vanitoasă de a avea calificări superioare, determinată de venalitatea naturii umane prin însăși esența sa, immanent și inevitabil îndreaptă solicitantul (elevul/liceanul), dar mai ales părinții acestuia, pe calea coruperii cadrelor profesoriale sau a funcționarilor de la minister.

Corupția la bac. În căutarea căilor de ocolire a evaluării obiective, pe piața educațională preuniversitară s-a creat o economie tenebră de stoarcere a resurselor financiare de la părinți în cadrul instituțiilor publice preuniversitare sub diverse forme: începând cu așa numitele „fundații”, ore suplimentare plătite (din cauza numărului exagerat de elevi/liceeni în clase, care uneori ajunge până la 55!!! persoane profesorul nici nu reușește să-și facă o impresie adecvată despre gradul de pregătire a discipolilor săi) și terminând cu faimoasă mituire. Ar fi o greșală dacă am considera că unicul vinovat de luarea mitei este profesorul. Societatea și statul poartă în primul rând răspunderea pentru starea lamentabilă în care a ajuns profesorul instituțiilor preuniversitare: salariul mizer abia de-i ajunge să-și ducă traiul, profesorul de la țară s-a transformat în fermier-agricultor, lipsit de timpul necesar și posibilitățile de acces la informația didactică de care are nevoie, cu excepția reciclărilor sporadice organizate încă cu chiu cu vai de instituțiile de resort din republică.

Anul acesta sesiunea de bacalaureat a fost organizată altfel decât anul trecut – s-a schimbat ministrul, s-au schimbat regulile de joc. Suntem atât de obișnuiți cu schimbările, încât nu știm dacă mai dă dovadă de adaptabilitate mai pronunțată un alt popor! Totul ar fi normal și logic dacă schimbările s-ar produce din timp, iar liceenii ar fi informați adecvat și regulamentar cu condițiile sesiunii de bacalaureat. Corectitudinea procedurii este foarte simplă – la 1 septembrie (începutul anului de studii) al ultimului an liceal viitorii absolvenți trebuie să fie familiarizați cu cerințele, regulamentul, condițiile pentru viitoarea sesiune de bacalaureat. Or, acest lucru nu s-a făcut nici într-un an de studii pe parcursul tranziției. Ministerul de resort mereu a fost în căutarea de experiențe noi, de soluții noi și i-a plasat pe bieții absolvenți într-o stare de neștire completă până în ajunul bacului, transformându-i într-un fel de cobai. Mai mult ca atât, în sesiunea de bacalaureat a anului 2000, de exemplu, liceenii care au știut de la 1 septembrie 1999 că vor susține în calitate de examen la alegere geografia, cu 1 lună până la bac au fost nevoiți să se reorienteze pentru biologie, în baza unei hotărâri

inoportune a ministerului educației. Anul acesta regulamentul de organizare a sesiunii de bacalaureat suferă schimbări și modificări cu 3 zile până la începerea sesiunii. Dacă mai punem la socoteală că acest regulament nu este pus la dispoziția părinților prin liceele republicii și se face din el un mare secret, mai ales când e vorba de procedura de contestare a lucrărilor, concluzionăm, stimați cititori, că motive pentru mituire apar la fiecare pas. Cât de mult n-a dorit actualul ministru al educației să stârpească fenomenul corupției la bac, el, totuși, s-a produs, în pofida existenței unui singur centru de verificare, în pofida promisiunilor declarative. Căci notele de la examene sunt cunoscute de toți copiii, iar frustrările celor mai asidui care au luat „șapte” sau „opt” la bac, pe când colegii lor „recalcitranți” ce au tras chiulul anul întreg, s-au ales cu note de „zece”, lasă o amprentă adâncă și de loc pozitivă în sufletul liceenilor străduitori. Examenul scris nu este o formă complexă de evaluare a cunoștințelor. Unde mai pui că *evaluarea la sesiunea de bacalaureat 2004, ca de altfel și în anii precedenți, a dat dovadă de a) lipsa unui sistem armonizat de evaluare a probelor de examene; b) lipsa competențelor de evaluare la personalul angajat în procesul de control.* Referitor la problema deficiențelor conceptuale în evaluarea probelor de examene voi menționa următoarele: în primul rând, programele pentru bacalaureat anul acesta au fost difuzate foarte târziu, cu mai puțin de o lună până la începerea sesiunii, iar accesul la aceste programe a fost limitat, fapt ce contravine principiului de transparență în învățământ. Liceenii au fost ținuți parcă expres într-o stare de suspans, încă o dată confirmându-se statutul lor de cobai, pe care volens nolens i l-a atribuit echipa ministerului educației. În al doilea rând, nu s-a promovat o linie consecventă în stabilirea criteriilor de evaluare a probelor la examene, linie care trebuie să asigure echitatea și logica transferului de modele evaluatoare. Exemplu: la probele de limbă română a fost determinat punctajul pentru fiecare probă, iar la limba franceză a fost menționat în programe doar procentajul (?). Cum, așa dar, s-a evaluat examenul de bacalaureat – după punctaj sau după procentaj? O probă scrisă de examen include mai mulți

parametri care trebuie să fie respectați: claritatea formulării itemilor, gradul ascendent de dificultate a itemilor, lipsa ambiguităților în formularea răspunsului corect, transparența scării evaluatoare – adică indicarea numărului de puncte și notei care le corespunde etc. Există teorii întregi ce țin de elaborarea probelor scrise. A propoz de forma examinării la bac – toate examenele sunt în scris. E o experiență ce vine din vest care a fost aplicată ad literam la realitățile republicii noastre.

Textul scris este un discurs cadaveric

Antecedente de examinare scrisă fiind mai puține, se tatonează și de această dată, examinând în scris la limba străină și română, atunci când știm cu toții că o evaluare adecvată a cunoașterii limbilor nu poate fi făcută fără testarea capacităților de exprimare și comprehensiune orală a candidatului. Iar probele scrise, elaborate pentru candidații la bac sunt impregnate de lacune grave : *a) intoleranța admiterii a altor c ai și modalități de rezolvare a exercițiilor în cazul matematicii, fizicii și chimiei (de exemplu, dac a examenatul a ajuns la rezultatul scontat fără a explicita un model anume – i se scade din punctaj); b) prezența eseisticii exagerate în tratarea subiectelor de istorie; c) caracterul evaziv și ambiguu de posibilități de soluționare, dar și de apreciere a răspunsurilor, ce decurge din neclaritatea, ba chiar duplicitatea interpret ărilor a itemilor la disciplinele umanistice .*

Toate aceste insuficiențe ce vin din lipsa unei experiențe probante în organizarea sesiunilor de bacalaureat, nu că sunt diminuate an de an, ci se multiplică în virtutea încercărilor de noi tatonări, în locul tendințelor spre stabilitate, sistematizare și armonizare a procesului de finalizare a studiilor liceale.

Lipsa unui sistem armonizat de evaluare la bac merge în pereche alături de subiectivismul în apreciere, de care dau dovadă cadrele ce evaluează probele la bac. Cum poate, de exemplu, una și aceeași lucrare să fie apreciată de doi evaluatori cu un punctaj ce denotă un decalaj de 6-10 puncte? Deja numai din aceste considerente putem afirma că notele obținute de liceeni la sesiunea de bacalaureat anul acesta, ca de altfel, și în

anii precedenți, sunt adevărate „surprize”. Mai plăcute pentru liceenii ai căror părinți și-au bătut capul din timp și „au aranjat” chestia fie în unele licee pe loc, fie , deja, la centrul de control al lucrărilor, unde, după spusele unor martori